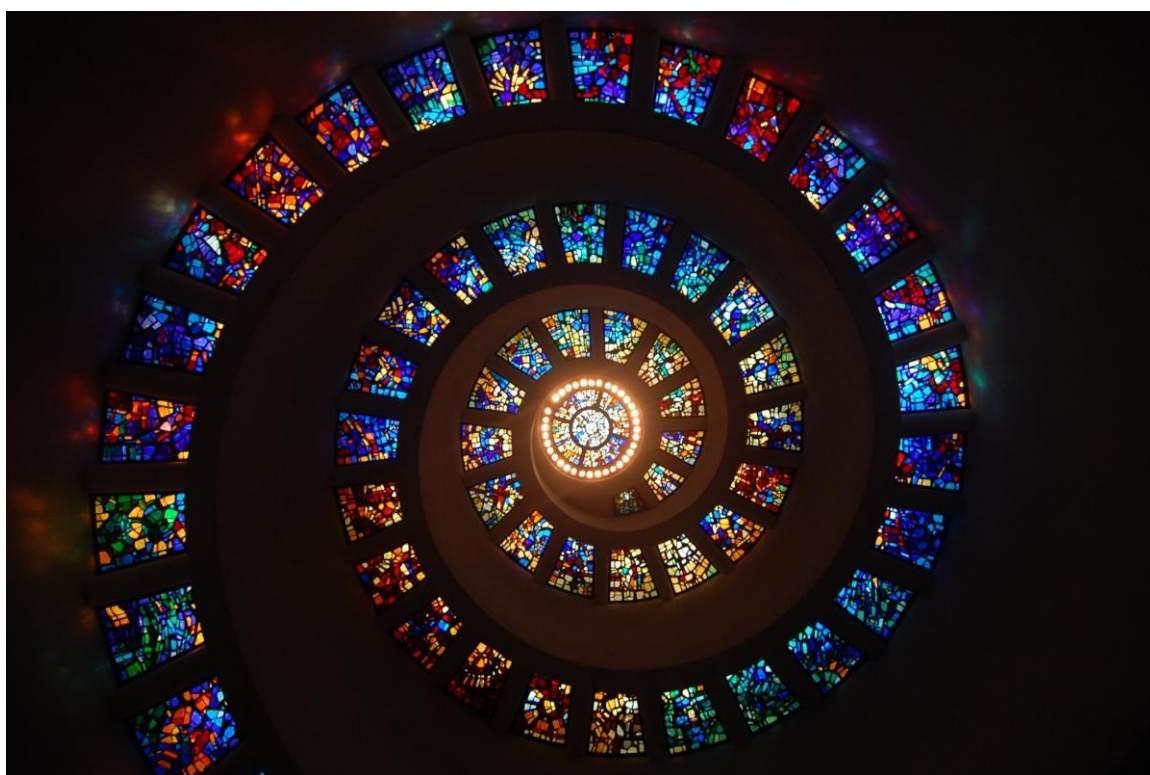

Zsolt Péter

Ha a politikai bázisa a Fidesznek az alsó harmad, akkor...

A 21 Kutatóközpont tanulmánya egy 10 ezer főre kiterjedő másodelemzéses aggregált szociológiai kutatással jelentős megállapításig jutott. Ha továbbgondoljuk az eredményeiket, nyugtalanító következtetéseket vonhatunk le.

info@meltanyosság.hu

www.meltanyosság.hu

0630-311-1701

1149 NAGY LAJOS KIRÁLY ÚT 167. II. 23.

„A magyar társadalom felső tizede döntően ellenzéki, lefelé haladva viszont folyamatosan csökken az ellenzék, és nő a kormány támogatottsága, a legkiszolgáltatottabbak között pedig kiemelkedő a Fidesz népszerűsége. Az alacsony végzettségű és jövedelmű választók, a fizikai munkások, a falvakban élők, a romák, és az internet-hozzáféréssel nem rendelkezők is az átlagnál számottevően nagyobb arányban kormánypártiak.” – írják a kutatók *A Fidesz-titok. Gazdasági szavazás Magyarországon* című jelentésben.

A tanulmány rámutat arra, hogy minél szegényebb valaki, annál biztosabb, hogy a Fidesz üzenetei célba találnak. Részben azért, mert csak a kormánymédia, és nem az internet éri el őket (ez médiaszociológiai ökölszabály), részben pedig azért, mert versenytársaikként a náluk szegényebbekre fókuszálnak (ez szociálpszichológiai tény). Az elit korrupciója nem befolyásolja a társadalom szegény rétegeinek politikai preferenciáit, ellenben a világukat veszélyeztető döntések és képzetek igen; ilyen képzet például a menekültek vagy a romák fenyegetése, vagy a közmunka elvesztésének réme. A tanulmány szerint a biztos szavazók közt még maguk a romák is döntően a kormánypárt támogatói. Mondhatjuk tehát, hogy a rendszer alapját immár a szegények adják? – E kutatás alapján igen.

Akár a felső, akár a középrétegeket nézzük, a kormánypárt és az ellenzék támogatottsága már jóval kiegyensúlyozottabb. Itt, ha van is érdekvezérelt szavazási hajlandóság, a kritikai potenciál sem hiányzik.

Valószínű ennek oka, hogy minél tanultabb valaki, annál inkább képes osztársadalmi érdekeket is fegyelembé venni a sajátján kívül.

Mindebből az is következik, hogy ha szigorúan a politikai racionalitás oldaláról közelítünk, az ellenzéknek és a kormánypártnak, eltérő stratégiái lehetnek. Az ellenzéknek, hogy elérje a szegényebbeket, például a hírek nyomtatott terjesztését kéne favorizálnia, akár levélládákba dobott anyagokkal. Persze nem mindegy, milyen tartalmakkal, mert mint láthattuk, Mészáros Lőrinc gazdagodása nem feltétlenül fogja érdekelni őket, de például a Balatonról való kiszorulásuk igen. (Tán az ő családtörténetükben is rögzült, hogy az ötvenes években a Balatonra eljuthatott a nép. A népi demokrácia ebből propagandát is csinált.) Érdekelni fogja őket a közbiztonság és az egzisztenciális kiszolgáltatottság megannyi ága-boga. A nemzeti identitáshoz való viszony esetében továbbra sem tudjuk, hogy ennél a rétegnél ez számít-e. (A tanulmány csak annyit mond, hogy erősebb faktornak látszik a gazdasági helyzet és a média elérése.)

Az ellenzék messze nem használja ki a magyar társadalom választásokat eldöntő szegény rétegének megszólítására kínálkozó lehetőségeket. Látható, hogy ezt tehetné etikusan (lehetséges témák: munkajogi szabályok, multikkal szembeni védelem, egészséges környezethez való jog, lakhatás garantálás, alapjövedelem stb.) módon, és teheti etikátlanul (pl. romákkal, menekültekkel, határainkon kívüli magyarokkal szembeni félelem generálása,

uszítás a még kiszolgáltatottabbakkal szemben, majd a velük szembeni védelem ígérete.) A főáramhoz igazodásra akad példa.

A 21 Kutatóközpont legkevésbé az életkori változót tudta megragadni. Amit megállapítanak, hogy a kor által determinált médiafogyasztás a meghatározó: (az idősebbek kevésbé használják az internetet), és nem önmagában a kor számít a pártpreferenciák szempontjából. Ez mégis nehezen hihető, a józan ésszel nehezen összeegyeztethető. A fiatalok nyilván mobilabbak. A „valahol levés” kényszere, illetve a „bárhol levés” szabadsága közül pedig az utóbbi nem kedvez a kormánytöbbségnek. És fordítva, minél inkább látja élethelehetőségét valaki bárhol a világban, annál liberálisabb. Tény, hogy találhatunk VIII. kerületi roma fiatalokat, akik soha nem hagyták el a kerületüket, és talán sokáig nem is fogják, valamint vidéken élő nyugdíjasokat, akik valóban nem használják a netet. De ne vizsgáljuk tovább az életkori különbségek elnagyoltságát e kutatásban, annál is inkább, mert a Kutatóközpont tanulmánya vállaltan a Fideszhez kötődés és a gazdasági helyzet kapcsolatát vette górcső alá, s mint írtuk, korrelációt talált a gazdasági helyzet romlása és a kormánypárti kötődés közt.

A Fidesz számára – véljük – más-más stratégia adódik az alsó, a közép- és a felső rétegek számára. A felsőnél az érdekhálózatban a „rend” és fegyelem további erősítése (hiszen itt nem a tudatosság, hanem az érdek adja a követést), a keresztény középosztály számára marad a nemzeti identitás erősítése (itt viszont a fiatalok csökkenő követését

várnánk), végezetül a gazdaságilag legkiszolgáltatottabb rétegnél nyílik ki igazán két út: egy etikus és egy etikátlan. Az etikus a demográfiai kihívásokra adott válaszkeresések, a családtámogatási rendszerek bővítése, melyek a Fidesz számára fontos nemzetstratégiai kérdések, míg az etikátlan a sovinizmus és az antihumanizmus erősítése, melyek gyökere részben taktikai, részben nárcisztikus. Utóbbi alatt azt értjük, hogy a kormányzati politika nem csak állítja, hogy minden amit csinál a lehető legjobb, hanem – szemben a felső osztályok konzervatív értelmiségijeivel – el is hiszi.

Ha a Fideszre úgy tekintünk, mint egy érdekcsoportra, akkor az idézett és más kutatásokból is ki fogja szűrni a kormánypárt, hogy számára az alsó rétegek adják az új szavazóbázist. A felismerés a polgárosodási folyamat korlátozásához, illetve e folyamatok elemeinek visszaszorításához vezethet. Például az alternatív vitarendezéstől, a deliberatív döntéshozatali kísérletezésektől való elzárkózástól az oktatás leépítéséig. Nem mintha az alsó rétegek nem volnának megtaníthatók az új demokratikus folyamatokra, de maguktól nem igénylik, mint ahogy azt is tudják, hogy számukra is az oktatás volna a kivezető út, de reménytelennek tartják, hogy nekik sikerülhet a kitörés.

Míg tehát az ellenzéknek a hátrányos helyzetűek felemelési projektjei, addig a kormánypártnak a középosztályból a kiszolgáltatottak felé nyomása válik politikai érdekké, és ha egy ilyen „racionális” politikai fordulat bekövetkezne, az egyre nemzetrombolóbb lenne.

(Afrikai diktatúrák történetében ír le ilyen visszafejlődési folyamatokat Acemoglu és Robinson.)

A pusztán szavazatszerzés-logikájára épülő demokráciák több igen komoly kockázattal bírnak. De most csak a magunként nézzük. A Fidesz nem csak a liberális értékektől kerülhetett át a konzervatív oldalra, de a polgári Magyarország víziójától a polgárelenesség társadalmi programjába is belecsúszhat: neoliberális gazdaságfelfogással, állami vagyonok alapítványi kiszervezésével, oktatásleépítésével, a kultúrkampffal. Ezek közül néhányba már bele is kényszerült, igaz, még nem a nemzet tudatos elbutításával vádoljuk a kormánypártot, bár úgy véljük, akaratlan, de negatív járulékos következménye már így is tetten érhető az oligarchia építésének.

Az ellenzéki oldalt pedig elkaphatják a mai populizmus hívószavai: az idegengyűlölettől kezdve az elitellenességen át az ízléstelenség pártolásáig vagy a faragatlanság tömegkulturális eszközhasználatáig. Ezek közül már néhány a rendszerváltás óta szintén manifesztálódott; gondoljunk csak Gyurcsány Ferenc határainkon kívüli magyarok körüli bizonytalankodására, aztán arra a kampányra, hogy el fogják venni a helyeket előlünk az egészségügyi szolgáltatásokban.

Úgy tűnik számunkra, hogy legyen egy ország még oly demokratikus szempontból alacsony szintre is besorolható, ott, ahol az oktatásba fektetnek, nem csak a gazdaság tudott fellendülni, de egyfajta polgárosodás is elindul. Míg ahol a politikai hatalommegtartás válik a vezetők legfontosabb motivációjává, a nemzetek könnyen

vesztesékké válhatnak. A 21 Kutatóközpont eredményeit le kéne ellenőrizni más empirikus vizsgálatokkal, de ha igazak, abból úgy tűnik egy értékvezérelt értelmiségi puffer nélkül ebbe a negatív spirálba fogunk kerülni.

